No. 1666

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze Courant verschijnt te Amsterdam, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 5,00; voor de buitensteden ƒ 6,00; franco door het geheele Rijk [illegible]gelden, enz. Franco te adresseeren aan het Bureau dezer Courant.

WOENSDAG, 13 OKTOBER.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen ƒ 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents segelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 12 Oktober.

De buitengewone onverschilligheid [illegible] de dagbladpers het voorloopig verslag der Tweede Kamer betreffende het wetsontwerp op het Armbestuur behandeld is geworden, mag bevreemden, na de levendige belangstelling, waarmede een jaar lang dat wetsontwerp besproken is geworden. 't Is nu reeds eene maand geleden, dat het genoemde verslag openbaar werd gemaakt, en schoon de algemeene beschouwingen, met welke het aanving, door onderscheidene bladen medegedeeld zijn geworden, zijn er echter maar zeer enkele geweest, die zelfs die algemeene beschouwingen een oogenblik besprekens waardig hebben gekeurd. De meeste zwijgen er geheel over; andere weer maken zich van het verslag af met eene enkele losse, oppervlakkige en nietsbeteekenende aanmerking; nog andere bepalen zich tot het afschrijven van enkele regels uit den *Tijd*, als bijv. de *Nederlander*, het zelven de moeite niet waard achtende, zich een eigen oordeel over de onderwerpelijke zaak te vormen; terwijl er zelfs, ten slotte, zijn, als bijv. onze vrienden van den *Noord-Brabanter*, die, hun lakonismus willende regtvaardigen, het »voorzeker overbodig en ondoelmatig" achten, »aan het thans ingetrokken wetsontwerp eene nieuwe beschouwing te wijden."

[illegible] dezerzijds die wijze van zien niet gedeeld [illegible] genoegzaam daaruit, dat wij het ons ten pligt [illegible]bben, om onverwijld de waarde der argumenten, die, in het voorloopig verslag, ten gunste van [illegible] zijn geworden? Het zij ons geoorloofd dit te betwijfelen. In de eerste plaats herinneren wij, dat het zelfs niet »overbodig en ondoelmatig" kan zijn, zoo lang althans de armen-quæstie niet afgehandeld is, met aandacht kennis te nemen van elken letterkundigen arbeid, waarin die quæstie besproken wordt. Nieuwe gezigtspunten kunnen ons daarin geopend, nieuwe wapenen kunnen ons daarin verstrekt worden ter handhaving van de regten en vrijheden, voor welke wij strijd voeren. Wanneer nu dat waar is, hoe zou het dan »overbodig en ondoelmatig" mogen genoemd worden, de beschouwingen over het onderwerp in quæstie, welke een aanzienlijk deel der wetgevende magt heeft bloot gelegd, eenigzins van nabij in oogenschouw te nemen? Of is het van nut ontbloot, te konstateeren, dat »zeer vele leden" der Tweede Kamer al de aanmerkingen, op eene enkele uitzondering na, tot de hunne maken, welke buiten de Kamer tegen het wetsontwerp op het Armbestuur van alle kanten in het midden zijn gebragt? Of zou het niet van groot gewigt zijn, met eenige klaarheid de gebreken in de redenering van de tegenpartij, welke wij door het voorloopig verslag hebben leeren kennen, te doen uitkomen, opdat de onaannemelijkheid en de volstrekte verwerpelijkheid van [illegible] al meer en meer beaamd worden [illegible] anders dan in onzen zin kunnen beantwoord worden. Een ieder toch zal moeten erkennen, dat het van belang is in een helder daglicht te stellen — al heeft dit dan ook geene onmiddellijke gevolgen — dat de tegenstanders in de Tweede Kamer van het besproken wetsontwerp de goede beginselen en de logika op hunne zijde hebben.

Maar, zegt men, het publiek heeft de algemeene beschouwingen van het voorloopig verslag slechts te lezen, om zich daarvan te overtuigen. »Het zal dan zelf kunnen oordeelen, hoe zwak, gedrongen en onhoudbaar de argumenten zijn, die ter verdediging van het wetsontwerp zijn beproefd." In antwoord hierop strekke, dat wij verre zijn van de scherpzinnigheid van het lezend publiek te willen miskennen. Intusschen houde [illegible]redaktie van den *Noord-Brabanter* ons de vraag ten [illegible] of het publiek niet het regt heeft eene zekere [illegible]ng, eene zekere vingerwijzing en voorlichting van [illegible] te vorderen? Zoo ja, dan zijn wij geregtvaardigd [illegible] hen, die geneigd zouden zijn onze eenigzins uitvoerige beschouwingen van het voorloopig verslag »overbodig en ondoelmatig" te achten; terwijl het dan tevens gemakkelijk is te zeggen, wat men te denken heeft van die bladen, door welke met eene zoo buitengewone onverschilligheid het voorloopig verslag der Tweede Kamer betreffende het wetsontwerp op het Armbestuur behandeld is geworden.

Prof. Vissering heeft onlangs in kernachtige bewoordingen, welke onze lezers kennen, gekarakteriseerd de rezultaten, welke onze, zoogenaamde armen-kolonien (eene hatelijke benaming) hebben opgeleverd. Hij vond daartoe aanleiding toen hij besprak de door eenigen voorgestelde wijze van werkverschaffing aan valide behoeftigen. Het onbevredigende van het ten onzent gevolgde systeem en de volstrekte verwerpelijkheid van het Engelsche systeem van werkverschaffing in werkhuizen, hebben veler oogen doen vestigen op de transportatie van behoeftigen naar onze overzeesche bezittingen. Belangrijk is wat wij dienaangaande lezen in het voorloopig verslag der Tweede Kamer betreffende het wetsontwerp op het Armbestuur (blz 23):

„Art. 53. De reeds bij art. 13 aangeroerde bezwaren tegen de oprigting van werkhuizen voor de behoeftigen, tot arbeid geschikt, zijn hier met nadruk herhaald. Men wees op nieuw op de slechte werking van het daaromtrent in Engeland aangenomen stelsel, en op de moeijelijkheid om gelegenheid te [illegible] tot arbeid tegen loon [illegible] te groote [illegible] der vrije nijverheid [illegible] zelfs in de hier voorkomende bepaling eene [illegible]kenning van *le droit au travail*, zoo als men die in 1848 in Frankrijk heeft gezien. Meer algemeen heeft men beweerd, dat de bepaling noch op de diakoniën, noch op de bijzondere instellingen van weldadigheid toepasselijk behoorde te worden gemaakt. Wat de laatste betreft, scheen dit reeds uit de wetsbepaling zelve [illegible] een bestuur, waarbij behoeftigen [illegible] gesproken wordt. En wat nu de diakoniën [illegible], dat het Staatsgezag bevoegd was, aan deze kerkelijke armbesturen over de wijze van bedeeling zoodanige regelen voor te schrijven als hier gevonden worden, hoe zullen zij dan in staat zijn daaraan te gehoorzamen? De diakoniën bezitten in den regel de noodige middelen niet om werkhuizen te stichten. Zij kunnen, al ware dit het geval, om de behoeftigen tot arbeid te noodzaken, niet anders dan eenen zedelijken dwang uitoefenen. Zij ondersteunen thans in den regel hoofden van huisgezinnen, en zonden, bij eene letterlijke opvatting van het artikel, geheel strijdig met den aard hunner instelling, verpligt kunnen worden dat hoofd naar een werkhuis te zenden en de overige leden, de bejaarden en kinderen, elders te onderhouden. Daarenboven zou bij zulk eene opvatting de ondersteuning der schamele armen door de diakoniën een einde moeten nemen. Eindelijk scheen het artikel, juist omdat het zoo moeijelijk was de vraag uit te maken of de behoeftigen al dan niet arbeid konden erlangen, eene bron van twist tusschen de gemeentebesturen en de gesubsidieerde diakoniën te zullen openen.

„Het hier in de wet opgenomen beginsel vond echter ook ijverige verdedigers. Op zich zelf kon dat beginsel door niemand worden gewraakt. Het was oneindig beter, den behoeftige tot geregelden arbeid te nopen, dan hem door verkeerd begrepene weldadigheid tot luiheid en lediggang aan te zetten. Het stelsel der opneming van de behoeftigen in werkhuizen mogt in Engeland niet in allen deele gunstig hebben gewerkt, het had toch zijne voordeelige zijde (?!); onder de werking daarvan was ten minste de armenbelasting aanmerkelijk verminderd (!!!). Ook hier te lande bestonden voorbeelden van werkhuizen of werkinrigtingen voor armen, die zeer gunstige uitkomsten opleverden. Men wees daarbij onder anderen op Gouda, waar sedert de vestiging der werkinrigting de bedelarij geheel heeft opgehouden. Eindelijk vervielen de meeste der tegen het artikel aangevoerde bezwaren, als men op de bijvoeging van het 2de lid lette: „zooveel plaatselijke omstandigheden en middelen gedoogen." Door die bijvoeging wordt het voorschrift meer een wensch dan een dadelijk gebod, een wensch daarenboven, welks vervulling meer tot den werkkring van het gemeentebestuur, dan tot dien der kerkelijke en bijzondere armbesturen behoorde.

„Ter gelegenheid der overweging van dit artikel is de reeds meermalen in de Kamer aangeroerde vraag ter sprake gekomen, of niet de verzending van een deel onzer armen-bevolking naar onze rijke overzeesche bezittingen mogelijk zou zijn. Men kwam daarin overeen, dat zoodanige overplanting als dwangmaatregel niet mogelijk zou zijn, vermits dan de straf van deportatie tegen behoeftigen zou worden uitgeoefend. Ten hoogste zou die dwang met opzigt tot van wegens bedelarij veroordeelden kunnen plaats hebben. Maar het denkbeeld scheen toch zoo verwerpelijk niet, om een vrijwillige verhuizing van behoeftigen naar de Indische kolonien aan te moedigen; hun, als eene te bewijzen weldaad, gelegenheid tot zoodanige verhuizing te geven. Men had van zoo iets het voorbeeld in de wijze, waarop in vroegere tijden de voorvaderen de Kaap de Goede Hoop en in onzen leeftijd de Engelschen Australië hebben bevolkt. Men zou bijv. kunnen aanvangen met voor de opzending naar Indië vrijwilligers in de Ommerschans aan te werven. Hoe dit zij, de zaak scheen belangrijk genoeg, om er de aandacht der Regering zeer bijzonder op te vestigen.

Wij stellen er prijs op onze lezers met de voornaamste stukken bekend te maken, die betrekking hebben tot de tegenwoordig in Pruissen aanhangige godsdienstige quæstie. Boven allen twijfel moet het voor hen verheven zijn, dat de verordeningen van den heer von Raumer niet slechts de onregtvaardigste, maar ook de meest impolitieke daad konstitueeren, waaraan de Pruissische regering zich kon schuldig maken. Tot die gevolgtrekking is men gedwongen te besluiten ook na de lezing der navolgende voortreffelijke

MEMORIE van het kapittel der hoofdkerk van Breslau tegen het rescript van den Evangelischen Opperraad dd. 29 Julij 1852.

Terwijl ons eerwaardig opperhoofd Z. Em. de Kardinaal-Aartsbisschop, gebukt onder den last eener smartelijke ziekte, ver van allen vermoeijenden arbeid, het kasteel *Johannesberg* bewoont, maken de dagbladen een nieuw rescript bekend van den Evangelischen Opperraad. Dat stuk is gedagteekend van 29 Julij, en zijne opstellers zeggen te antwoorden op het mandement van Z. Em. hetwelk den 10 Junij is openbaar gemaakt.

Z. Em. zou, al ware hij zelfs gezond geweest, niet anders dan met stilzwijgen hebben kunnen antwoorden op zulk een stuk; desniettemin hebben wij, zijne natuurlijke raadgevers, gemeend het woord te moeten opvatten, zoowel om den wille van de genegenheid en eerbied die wij hem toedragen, als in het belang der waarheid.

Toen, ten gevolge der staatkundige gebeurtenissen van het jaar 1848, de Kerk het haar zoo lang geweigerd regt terug bekwam, om zich zelve te besturen zonder hindernissen van buiten te ondervinden, was het natuurlijk hare eerste zorg, om het geloof te verlevendigen, dat door ongelukkige omstandigheden en eene onbillijke onderdrukking, in een groot deel der bevolking verzwakt was. Het was haar pligt, en die pligt was ook die der geheele Katholijke Kerk. De verschillende gezindheden vonden zich inderdaad verpligt, zoo wel om haar zelve als uit aanmerking dat men den Staat moest redden van den ondergang, aan de ziekten des volks hulp te bieden, en door een nieuw doopsel van boetvaardigheid de revolutionnaire vlam uit te blusschen, die nog inwendig de harten verteerde; alsmede om den Staat weder op te wekken tot den eerbied voor het gezag en de wet, vermits de Staat, aan zijne eigen krachten overgelaten, in de onmogelijkheid was om zulke uitkomsten te verkrijgen.

De Katholijke Kerk deed dus haar best door middel van haar gewoon heilig dienstwerk en door het vernieuwen der ondanks hare krachtige werking zoolang verboden missien, om hare zegeningen uit te storten over de volken, en om de middelen ter zaligheid, waarvan de Heer haar de bewaring heeft toevertrouwd, meer overvloedig in hun bereik te stellen. Zij stortte de zegeningen dan ook uit in het hart der volkeren, die ze ontvingen, even als een sinds lang verdorde akker eenen weldadigen regen ontvangt. Het kerkelijk gezag der Protestanten volgde dat voorbeeld niet na; het deed niets bijzonders om een krank volk te redden en te genezen.

Hieruit volgde, en dit moest niemand verwonderen, dat, van den eenen kant, de Katholijke Kerk zich inwendig versterkte door de uitoefening der voor haar zoo nieuwe vrijheid, en op die wijze eenen nieuwen aanwas van geloof en leven veroorzaakte in de aan hare leiding toevertrouwde harten; terwijl van den anderen kant het Protestantismus zonder leven bleef, en zelfs trad in een tijdperk van verval en ontbinding, nog heviger [illegible]delijker dan in elk ander tijdsgewricht. [illegible] gen zijner nieuwe volgelingen, die [illegible] en helderziend waren. Zij schroomden [illegible] openlijk in hunne dagbladen te erkennen, en gingen zelfs zoo ver van te erkennen dat hunne Kerk verloren zou zijn op den dag, dat zij zou ophouden door den arm der wereldlijke magt gesteund te worden.

Deze onevenredigheid van pogingen en goede uitkomsten aan beide zijden geeft de oorzaak aan van de plot-

selijke vrees, die de Protestanten bevangen heeft, op het zien van den aanwas der Katholijke Kerk, en hoe zij in dit land over de protestantsche Kerken de bovenhand kreeg. Die vrees is eindelijk overgeslagen in vrees voor de Jezuiten (Jezuitofobie), uithoofde van den goeden uitslag der missien van de paters van het Gezelschap van Jezus, en die vrees heeft zich vervolgens op het levendigst uitgedrukt in het rescript van den algemeenen Superintendent Dr. Hahn, welks openbaarmaking het aan Z. Em. den Kardinaal Prins-Bisschop ten pligt stelde zijn mandement uit te vaardigen.

De eerste indruk die door het herderlijk schrijven van Z. Em. werd te weeg gebragt, was zoo groot dat het overal, en zelfs van de zijde der Protestanten naar waarde werd geschat; doch zij, die ten tijde der zegepraal van den afvalligen priester (Ronge) met hem van hunnen pligt waren afgeweken, waren weinig gevleid met de trouwe, ofschoon zeer gematigde schets, die het mandement geeft van hun zondigen afval. Over het algemeen gevoelde men de zegepralende kracht, die geheel het stuk bezielde. De vitters zelven erkenden dit stilzwijgend; want zij lieten de voornaamste quæstien ter zijde, om over zaken van minder belang tegenwerpingen te maken, die bij eene eenvoudige lezing van het mandement van zelf zouden zijn vervallen. Willen wij billijk zijn, dan moeten wij erkennen, dat zich stemmen van Protestanten verheven hebben tegen het rescript van den algemeenen Super-intendent, die daarmede op ergerlijke wijze aan de Katholijke Kerk de handschoen toewierp, en ten gunste des herderlijken briefs, die deze uitdaging op christelijke gronden van de hand wees.

Onze verbazing had haar hoogste punt nog niet bereikt; na een tijdsverloop van zeven weken heeft eene tweede mededeeling, gedagteekend 29 Julij, maar eerst in de laatste dagen uitgegeven, en insgelijks uitgaande van den Evangelischen Opperraad, op onhandige wijze, in een vertoog zonder eenig bewijs, de quæstien van ondergeschikt belang, die nauwelijks de moeite waard schijnen vermeld te worden, op nieuw opgerakeld.

De Evangelische Opperraad *bedankt den Heer, dat Hij den mond geopend heeft in de dagen des opstands ten einde getuigenis te geven tegen de woelingen der goddeloozen*, en hij somt tot bewijs van deze bewering op al wat er in 1848 gedaan is om het volk tot zijn pligt terug te brengen *door geloovige geestelijken en in het algemeen door de leeraars*, door wat eene *Evangelische Kirchenzeitung* geschreven heeft, en eindelijk door wat bereikt is in *eene afzonderlijke Synode te Wittemberg* (zamengesteld uit leeken en geestelijken), een synode, die overigens niets dan een privaat karakter had, en waarin men eigenlijk niets anders kon zien dan eene lofwaardige navolging der vroeger gevormde katholijke Associatien, gelijk de *Evangelische Zeitung* van Berlijn (1850 N°. 5) het zelve erkent.

Toen men den Evangelischen Opperraad zijne afzonderlijk aangewende pogingen hoorde opsommen: toen wij hem er toe gebragt zagen zich op die pogingen te beroepen, toen vroegen wij ons zelven verwonderd af, hoe die afzonderlijke pogingen der leeraars en der leeken hem kunnen magtigen om te spreken van *den mond der Evangelische Kerk zelve*, die, zoo ons oordeel niet faalt, door hare gezagvoerders wordt vertegenwoordigd?

Nimmer hebben onze kerkelijke gezagvoerders gepoogd, de bijzondere daden der geestelijkheid, der godsdienstige orden, of van die katholijke associatien, welke het volk uit zijn slaap gewekt en vervolgens tot de rede terug gebragt hebben, als hunne eigene daden voor te stellen. Onze Bisschoppen en hun Opperhoofd hebben niet noodig dit middel aan te grijpen om te bewijzen, dat zij in hunne taak niet zijn te kort geschoten. Men kent al wat zij hebben gedaan door de vervulling hunner dagelijksche pligten; het is ook aan niemand onbekend gebleven hoe zij de katholijke Associatien hebben begunstigd, en hoeveel zij hebben bijgedragen om de katholijke werkdadigheid aan te wakkeren, hare ontwikkeling te verzekeren, en den invloed te vergrooten van die Vergaderingen, welker protektoraat zij openlijk op zich genomen hebben. (*Wordt vervolgd.*)

Men leest in den *Godsdienstvriend*:

MAASTRICHT, 9 Oktober 1852.

Wij hebben voor ons een brief van den Wel-Eerw. heer Eynen, Missionnaris uit Limburg in Neêrlands Oost-Indië. Dezelve is gedagteekend van Padang, den 7 Junij 1852. In een stijl, welke den zuiversten ijver ademt, doet de jeugdige Missionnaris aan een zijner bloedverwanten verslag van zijn veelvuldigen arbeid en zijne Apostolische togten, als ook van die der overige evangelische werklieden, die dit verwijderde gedeelte van den wijngaard des Heeren bearbeiden.

Laatstelijk had hij, om een gedeelte zijner schapen te bezoeken, in een klein Javaansch schip eene even moeijelijke als gevaarlijke zeereis gedaan, welke 22 dagen geduurd had, terwijl bij gunstig weder een dag voldoende zou zijn geweest om ter bestemde plaats aan te komen. Thans maakte hij aanstalte tot eene niet minder bezwaarlijke en onveilige reis te paard in het binnenland. In het hospitaal zijner residentie (Padang) had hij, behalve een honderdtal Franschen, Duitschers, Belgen en Hollanders, een zestigtal inboorlingen en eenen Katholijken Zweed, van wien hij geen woord kon verstaan. Dagelijks gaf hij godsdienstig onderrigt aan allerlei personen van elken ouderdom en stand. De vorige week had hij eene Javaansche gedoopt, en een paar dagen later moest hij nog een man van ongeveer 60 jaren doopen, aan wiens drie kinderen hij het doopsel reeds had toegediend. Hij gaf taallessen aan een jongeling van 14 jaar, dien hij hoopt den geestelijken stand te zien omhelzen; verder nog leerde hij lezen en schrijven aan eenige kinderen van inboorlingen. Even als de overige Missionnarissen dier streken, was ook hij overladen met bezigheden. Het was eene maand geleden, dat Mgr. Vrancken hem geschreven had: op dit oogenblik ben ik tegelijk Bisschop, Pastoor, Kapellaan, Koster en Schoolmeester. De Wel-Eerw. heer Claessens was naar Banca geweest, om zijne, hem dierbare Chinezen te bezoeken; hij had er ongeveer 70, grooten en kleinen, op nieuw in Jesus Christus herboren. De Eerw. heer Sanders heeft eene zeer vermoeijende reis naar het binnenland van Borneo gedaan, welke hem eene ziekte heeft veroorzaakt; doch waarvan hij gelukkig hersteld is. De Eerw. heer Dehesselle was sedert eene maand te Batavia terug van zijne reis naar de Molukken, en wachtte nu op eene gelegenheid naar Celebes. Hij zag er, volgens een brief van Mgr. Vrancken, goed uit, en leed niet veel van de hitte; hetgeen de prelaat zoo niet van zich zelven zeggen kon. De Eerw. heer Langenhoff was altijd nog in het Seminarie van Poulo-Pinang, om het Chineesch te bestuderen, ten einde de Apostel te worden van dit nijvere volk, van hetwelk er zich ongeveer een millioen zielen in de Nederlandsche bezittingen bevinden. Het meest had men te betreuren, dat het aantal evangelische werklieden zoo gering was in vergelijking met de behoefte aan dezelve. De Eerw. Missionnaris doet een zeer dringend beroep op zijne waarde landgenooten, ten einde hen te bewegen tot deelneming aan de werken dezer Missie en te voorkomen, dat zekere streken niet worden ingenomen door Protestantsche zendelingen, en alzoo verloren gaan voor de Katholijke Kerk. Zeer roerend is de uitdrukking der gevoelens, welke hem bezielden bij het ontvangen der tijding van het overlijden van Mgr. van Bommel, Bisschop van Luik, als ook van den Professor Tits. Wij sluiten deze mededeeling met den wensch dat dezelve moge strekken, om de belangstelling onzer landgenooten voor hare Oostersche Missie krachdadig op te wekken en levendig te houden.

Ter beurze liep heden het gerucht, dat met den trein, die even 12 ure hier verwacht werd, in de nabijheid van Leyden een ongeluk had plaats gehad; dien ten gevolge was noch die trein, noch de beurstrein, die anders ten half drie aankomt, hier gearriveerd. Bijzonderheden van het ongeval waren nog niet bekend.

Eene kommissie van leden der Tweede Kamer van de Staten-Generaal heeft Zaturdag namiddag het door die Kamer vastgestelde adres van antwoord op de Troonrede bij de opening der tegenwoordige zitting aan Z. M. aangeboden.

Door Z. M. is op dit adres het volgende geantwoord:

MIJNE HEEREN!

Ik verneem met voldoening, dat de Kamer hare gewigtige taak met moed hervat.

Van hare ijverige medewerking verwacht Ik goede vruchten voor het welzijn des Vaderlands, in welks toestand zich, dank zij den Allerhoogsten, veel gunstigs voordoet.

Ik verzoek u, mijne heeren, der Kamer uit mijnen naam dank te zeggen voor haar adres.

Omtrent de ambachtsnijverheid in Noord-Holland behelst het jaarlijksch verslag van gedeputeerde staten van Noord-Holland over 1851 eenige opgaven en opmerkingen aan eenige van welke wij hier eene plaats geven.

»De toestand van de eigenlijke ambachts-nijverheid is voor een goed gedeelte afhankelijk van de meer of mindere welvaart der verschillende gemeenten. Op sommige plaatsen zeer bloeijend, verkeeren de ambachten elders in een staat van kwijning en verval, welke hen die ze uitoefenen, dikwijls aan groote armoede prijs geeft.

»Te Amsterdam kon de toestand der ambachtslieden als niet geheel ongunstig worden aangemerkt, waartoe de groote vaart, of wel het naar zee zenden van de handels-vloot grootendeels heeft bijgedragen. Ook te Alkmaar, Edam en Haarlem was geen gebrek aan werk en de toestand der ambachts-nijverheid dien ten gevolge vrij gunstig. Van Enkhuizen, Medemblik en Monnikendam zijn de berigten van geheel anderen aard. In die gemeenten verkeeren de ambachten in kwijnenden en gedrukten toestand, daar bij vermeerdering van het getal werklieden, tevens de vraag naar arbeid in de laatste jaren aanzienlijk is verminderd.

»Ten platten lande, althans in de kleinere gemeenten, vormen de ambachtslieden een minder afgescheiden stand dan op grootere plaatsen. Zij zijn daar met de fabriek-arbeiders en landlieden ondereengemengd, of wel oefenen gelijktijdig een aantal verschillende ambachten uit. Intusschen ontbreekt het ook daar niet aan een genoegzaam aantal ambachtslieden; integendeel, de konkurrentie is er welligt nog meer in het oog vallende dan op groote plaatsen. Ontmoet men al eens hier of daar eenig voorbeeld van bijzondere welvaart, dan moet dit meestal aan bijzondere omstandigheden worden toegeschreven, zoo als het bouwen of herstellen van eenige groote huizen, dat alleen soms voldoende zijn kan om de ambachts-nijverheid in eene geheele gemeente een jaar lang te doen bloeijen.

»Eene groote belemmering voor de duurzame ontwikkeling van de ambachts-nijverheid is overigens de bijna algemeene stilstand van het werk gedurende de wintermaanden. In het voorjaar en de eerste zomerweken zijn er bijna geene genoegzame handen te vinden om aan de vraag te voldoen: de bazen zijn dan dikwijls gedwongen om werklieden van buiten te ontbieden. Deze werklieden, die [illegible] meestal ongehuwd zijn, blijven, wanneer zij eens in eene groote gemeente gevestigd zijn, gewoonlijk over, om gedurende den winter het zeer weinige werk, dat alsdan te verrigten is, met de inwoners te deelen. Voor beiden is deze toestand zeer nadeelig.

»De werktijd is te *Amsterdam* des zomers van 's morgens half zes tot 's avonds zeven ure, met drie schafttijden, als 1°. van acht tot negen ure. 2°. van twaalf tot half twee ure, en 3°. van half vier tot half vijf. Vele ambachtslieden hebben de gewoonte om in het zomersaizoen den werktijd met een vierde van den dag te verlengen, waardoor ook het gestelde loon met een vierde van het dagelijksch bedrag vermeerderd wordt.

»Eindelijk is, met betrekking tot de deugdzaamheid van het werk der ambachtslieden, nog aan te merken, dat, volgens de opgaven der gemeentebesturen, deze op zeer vele plaatsen nog al iets te wenschen overlaat. Behalve dat de stilstand van het werk gedurende de wintermaanden op de ontwikkeling en verbetering van de nijverheid ongunstigen invloed uitoefent, zoo schijnt het gebrek aan deugdzame ambachtslieden ook veelal daaruit voort te vloeijen, dat jongelieden, die òf in het geheel niet, òf nog slechts zeer onvoldoende gevormd zijn, zich reeds als bazen nederzetten.

»In de Zaanstreken schijnt in de staat van het fabriekwezen geen aanmerkelijke verandering gekomen te zijn; de papierfabrieken zijn meestal kwijnende, ten gevolge van den hoogen prijs der lompen en het verminderd debiet tegenover den toenemenden invoer van machinaal papier.

»In het Gooiland, vooral te Hilversum, is de fabriekmatige nijverheid in goeden toestand; te Hilversum zijn in de fabrieken van tapijten en vloerkleeden en van katoenen baai en boezel 420 wevers werkzaam, en een nog veel grooter aantal andere werklieden; te Laren zijn 145 wevers en 947 spinners.

»In 1851 zijn in die provincie vervallen: eene azijnmakerij, eene leerlooijerij en eene jeneverstokerij; daarentegen is tot oprigting der volgende fabrieken overgegaan of koncessie verleend: eene stoom-meekrap fabriek; eene loodwitfabriek; eene oliegaz-fabriek; eene olieslagerij; eene fabriek tot vervaardiging van wijnen, bier en azijn uit rozijnen, meel enz.; eene fabriek van berg- en mineraal-blaauw; eene likeurstokerij; eene zoutziederij; eene bloemkoolzouterij, twee ansjovis-zouterijen; eene lak- en vernisfabriek; eene traankokerij; een zoutkeet; eene weverij van builaken, en drie korenmolens.

»In Noord-Holland waren laatstelijk bij fabrieken, droogmakerijen en andere inrigtingen (stoombooten niet medegerekend) 94 stoomwerktuigen in gebruik, met te zamen 2531 paardekrachten en 149 stoomketels."

Betreffende de droogmaking van het Haarlemmer-Meer wordt het volgende medegedeeld:

Zooals bekend is, was in het begin der maand September in den Nieuwen Meerpolder het noordelijkst gedeelte van de hoofdvaart met de kruisvaart verbonden geworden, en werken alzoo de Cruquius en de Lijnden sedert dien tijd uit denzelfden boezem. Aan de verdere doortrekking van de hoofdvaart, waardoor de verbinding van den Leeghwater met de beide andere machines zal plaats hebben, werkt men van twee kanten naar elkander toe; hieraan ontbreken nog 1200 ellen, welke reeds met den 1sten September hadden moeten afgewerkt zijn; het ongunstige weder belemmert veel dit graafwerk in den nog zwakken bodem.

Op den laatsten September was de waterstand in het eerstgenoemde vak van de hoofd- en kruisvaart gemiddeld 4.01 el en in het zuidelijkst gedeelte van eerstgemelde vaart bij den Leeghwater 4.05 el onder AP.

Het *Staatsblad* N°. 158 bevat de wet van 15 Sept. jl., houdende naturalisatie van J. B. Hamm, H. Weiffenbach, J. B. Wehebring en van L. Klapp.

Z. M. heeft vergund aan F. Englerth te Aken (koningrijk Pruissen), en meer anderen, het oprigten eener naamlooze vennootschap *de Pannesheider Mijnen-Vereeniging*, welke gevestigd zal zijn te Kerkrade (Limburg), op den voet als bij et overgelegd ontwerp der akte van oprigting is bepaald.

Z. M. heeft: 1°. eervol ontslagen Mr. U. R. Wielinga Huber, als raadsheer in het prov. geregtshof in Friesland, en Mr. J. L. van Reede, als plaatsverv. van den kantonregter te Vollenhove; 2°. tot scheepskl. bij de Ned. marine benoemd: C. J. C. Holtzapffel, G. Fraser, P. C. van de Laar, K. J. Adams en H. J. van Haaften Cluwen; 3°. eervol ontslagen den ijker van het vaatwerk te IJselstein P. de Lange, en in zijne plaats gesteld C. van Eijken, te IJsselstein; 4°. J. P. Tichelaar eervol ontsl. als burgem. van Loppersum; 5°. benoemd tot burgem. van Loppersum, P. W. Tichelaar Jz.; van Rozenburg, W. Richter; van Ootmarssum P. H. Dannenburgh; 6°. eervol ontslagen Mr. G. W. H. baron van Imhoff, als burg. van Groningen; 7°. goedgekeurd de door den gemeenteraad van Ruinerwold gedane benoeming van den burg. Mr. J. T. Nysingh tot sekretaris; 7°. bepaald dat de tot majoors bevorderde kapt. J. P. C. van Overstraten, van het wapen der art., en W. J. Knoop, van het wapen der infanterie, beiden werkzaam bij de kon. Akademie voor de zee- en landmagt, aanvankelijk bij de hiervoren gemelde akademie werkzaam zullen blijven; en 8°. benoemd: tot zijn ordonn.-officier den 1e luit. H. J. baron Taets van Amerongen, van het 3e reg. inf., bij den plaatsel. staf, tot pl. adj. van de 1e kl. te Amsterdam, den kapt. J. G. Weimar; bij het wapen der inf., bij het 2e reg., tot kapt. van de 3e kl. den 1e luit. adj. J. G. Smits, van het 5e reg. inf.

'sGRAVENHAGE, 11 Okt. De president van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en de leden, die eergisteren tot den Koning waren toegelaten, om het adres van antwoord op de Troonrede aan te bieden, hebben heden ten hove gedineerd.

— Morgen ochtend zullen de afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal het onderzoek aanvangen: 1°. over het ontwerp betrekkelijk de tolltarieven op het eiland St. Martin; en 2°. over dat wegens het koloniaal batig slot over 1850.

— Het onderzoek van de ontwerpen, uitmakende de staatsbegrooting voor 1853, is bereids in de afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal afgeloopen. De kommissien van rapporteurs houden zich ijverig bezig met het opmaken van hare verslagen, die aan de regering worden medegedeeld, ten einde de bedenkingen te beantwoorden, waartoe die ontwerpen hebben aanleiding gegeven.

— Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden, vergezeld van den heer d'Olimart, sekretaris des Konings voor de zaken van het Groothertogdom, zal gedurende eenigen tijd in Luxemburg doorbrengen. De Prins zal eerst tegen de helft der maand aanstaande het Groothertogdom verlaten.

— De heer Folsom, zaakgelastigde der Vereenigde Staten van Noord-Amerika bij het Nederl. Hof, is op nieuw met verlof uit de residentie vertrokken. Zijne afwezigheid [illegible] November duren.

'sHERTOGENBOSCH, 11 Okt. Onze omstreken zijn nu reeds en op eene onverwachte wijze door het water overrompeld. De stroom heeft de nog vruchtdragende velden ingenomen, en hartverscheurend was het te zien hoe eergisteren en vooral gisteren de ongelukkige landlieden de vruchten van hunnen arbeid, de hoop van hun bestaan aan het mededoogenloos element betwistten, zich diep te water moesten begeven om aardappelen, kool en allerlei andere voortbrengselen nog zoo veel mogelijk uit den grond te halen en te redden; het een en ander werd langs den dijk of steenweg gedeponeerd, omdat men den tijd niet had het binnen te brengen. Zal er dan nimmer een einde aan die ramp komen?

(*N. Noord-Br.*)

STATEN-GENERAAL.

TWEEDE KAMER.

Zitting van Maandag 11 Oktober.

In deze zitting is ontvangen eene missive van den heer van Dam van Isselt, houdende mededeeling, dat hij zijn ontslag neemt als lid der Kamer. Hiervan zal kennis worden gegeven aan den minister van Binnenlandsche Zaken.

Is ingekomen eene koninklijke boodschap ten geleide van 8 ontwerpen van wet, in de vorige zitting onafgedaan gebleven.

Aan de orde van den dag zijn de beraadslagingen over het ontwerp van wet, tot wijziging der wetten, tot regeling der uitgaven, uit het domeinfonds en tot amortisatie van schuld over 1851. Niemand vraagt daarover het woord, en wordt het ontwerp met algemeene stemmen *aangenomen*.

Zijn ingekomen eenige boodschappen ten geleide van even zoovele ontwerpen van wet.

De kommissie voor de verzoekschriften brengt daarna verslag uit, bij monde van de heeren Gevers Deynoot en van Wintershoven; de laatste, o. a. op een adres van kerkeraden van sommige Christelijke afgescheidene gemeenten, tot intrekking van het Koninkl. besl. van 9 Jan. 1844, en in denzelfden toestand als de overige kerkgenootschappen wenschende gebragt te worden. De kommissie stelt voor, dit adres ter griffie neder te leggen. De heer Groen van Prinsterer, naar aanleiding eener reeds den 9 Julij 1850 gehouden diskussie, waarin en door de Kamer en door de Ministers van Binnenl. Zaken en van Justitie erkend is, dat gemeld besluit moet worden beschouwd als strijdig met de Grondwet, stelt voor, het tegenwoordige adres bij afschrift ook te verzenden aan beide gemelde Ministers. Na verdediging van de konklusie der kommissie door den heer van Wintershoven, geeft de Minister van Financien (als tijdelijk belast met het depart. voor de zaken der Herv. Eeredienst) te kennen, dat hij de afkeuring van het besproken besluit deelt, en hij dus zoo niet de geheele intrekking, dan toch eene aanmerkelijke wijziging daarvan wenschelijk acht. In dien geest is Z. Exc. dan ook bereids werkzaam geweest. De heer Groen verklaart, na deze ophelderingen, en vertrouwen stellende op de bedoelingen des Ministers, van zijn voorstel af te zien, en wordt de konklusie der kommissie goedgekeurd.

De zitting is daarop gescheiden.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 10 Okt. De Prins-President heeft heden morgen Bordeaux verlaten en, de reis naar Angoulême voortgezet, na een gelezen Mis in de hoofdkerk te Bordeaux te hebben bijgewoond. De Prins werd bij zijne intrede in de kathedraal begroet door Z. Em. den Kardinaal Donnet. Op de toespraak van dien Hoogw. Prelaat, antwoordde de Prins:

»Ik ontvang inderdaad op mijne reis de zegeningen der Kerk en de hulde des volks. Ik verhoovaardig er mij echter niet op, want ik gevoel dat dit alles het gevolg is van de werking der Voorzienigheid. Ik gevoel er mij alleen door geroerd om mij te versterken in mijne gehechtheid aan de godsdienst, in mijne liefde tot het vaderland, en in mijne onbegrensde zucht om deszelfs ware belangen te bevorderen."

— Te Bordeaux, even als te Toulouse, Lyon en Marseille, is ter gelegenheid van de doorreize van den Prins-President aan de behoeftigen der stad eene ruime uitdeeling gedaan, opdat ook dezen zouden kunnen deelen in de vreugde veroorzaakt door de tegenwoordigheid van hem, die zoo moedig de aanvallen der demagogie van Frankrijk en geheel Europa heeft afgeweerd.

Op het feestmaal dat den Prins President werd aangeboden, heeft hij, volgens eene korrespondentie eene aanspraak gehouden, die als eene beslissende gebeurtenis wordt beschouwd. Het was namelijk eene uiteenzetting van Frankrijks staatkunde tegenover het buitenland, van de orde en rust, waarin zich het land verheugt en den gematigden vooruitgang, die overal wordt waargenomen; welk een en ander de President wenscht bestendigd te zien door de instellingen, welke Frankrijk thans algemeen eischt, namelijk de *invoering van het keizerrijk*.

Deze redevoering werd met de meeste toejuiching begroet en gevolgd door den kreet: *leve de Keizer!*

Zij is overal te Bordeaux aangeplakt.

— De *Moniteur* bevat weder een aantal benoemingen bij de regterlijke magt, alsmede eene lange lijst van bevorderingen bij de armee. Ook behelst de *Moniteur* eene opgave van een aantal militairen, aan welke militaire medailles zijn verleend.

Ook is weder aan een aantal officieren de ridderorde van het legioen van eer verleend.

— De heer His de Butenval, Fransch gezant te Turijn, bij zijne terugkomst uit Grenoble, waar hij den Prins-President was gaan begroeten, den heer de Cardenas ontmoetende, die onlangs van zijne titels en waardigheden aan het hof was beroofd geworden, ter zake van hevigen tegenstand tegen de regering, reikte hem de hand en voegde hem toe: »Het spijt mij niet te hebben geweten waar gij woont, anders had ik u mijn naamkaartje gebragt, om u mijne deelneming en mijnen spijt over het gebeurde te betuigen."

— Thans verhaalt men dat het keizerrijk niet den 2 Dec. maar den 20 daaraanvolgende zal geproklameerd worden.

— De *Indépendance Belge* werd gisteren weder in beslag genomen.

MADRID, 5 Okt. De plegtigheid der handkus, die gisteren, ter gelegenheid van den geboortedag des Konings, op het paleis heeft plaats gehad, werd door zeer velen bijgewoond.

— De *Clamor Publico* berigt dat de Cortes tegen den 19 November zullen worden bijeen geroepen.

Den 10 Oktober treedt H. M. in haar 23e jaar.

ENGELAND.

LONDEN, 10 Okt. H. M. wordt aanstaanden Donderdag op Windsor Castle verwacht.

— Den 15 dezer zal er kabinetsraad gehouden worden om den dag der bijeenkomst van het Parlement te bepalen. Reeds zijn onderscheidene ministers te dezer stede aangekomen.

— Uit den heden verschenen driemaandelijkschen staat der rijksontvangsten en uitgaven blijkt eene vermindering van £ 437,399 in de ontvangsten over de negen eerste maanden des jaars, in vergelijk van hetzelfde tijdstip in het vorige jaar. Het laatste kwartaal toont eene meerdere ontvangst van £ 28,992 aan, in weerwil van de vermindering der belasting op de vensters.

DUITSCHLAND.

BERLIJN, 11 Okt. Dezer dagen heeft de policie de redaktie der *N. Pr. Ztg.* gesommeerd tot de overgave van een handschrift, ten gevolge waarvan het blad in beslag werd genomen. De redaktie weigerde aan de vordering gehoor te geven. Regtsgeleerden beweren ten stelligste, dat de policie hare bevoegdheid te buiten ging, dewijl het strafbare alleen in de publikatie van een artikel kan liggen.

— Men roemt te Stuttgart zeer de weldadigheid van de koningin der Nederlanden, die aan vele armengestichten milde giften doet toekomen.

— Men schrijft uit Munchen, dat de Koning besloten heeft eene reis naar den Paltz zal doen. Daar het waarschijnlijk is, dat Z. M. met eenige Zuid-Duitsche Vorsten in aanraking zal komen, vermoedt men, dat die reis een politiek doel heeft.

WEENEN, 7 Oktober. In de half-officieele *Oesterr. Corr.* van gisteren leest men nopens de opheffing der Berlijnsche tolkonferentie en den tegenwoordigen stand der tolquæstie het volgende:

»Wat Oostenrijk betreft, voor deze groote mogendheid wordt uit den tegenwoordigen verontrustenden toestand, waarin de handelsbetrekkingen der Duitsche Bondsstaten geraakt zijn, de gebiedende pligt geboren, om de thans noodzakelijk geworden maatregelen met den meesten ernst in overweging te nemen en met allen nadruk ten uitvoer te leggen. Oostenrijk kan niet toegeven dat de verbrokkeling van Duitschland op het gebied der handelspolitiek nog meer toeneme. Het heeft geene moeite ontzien om de Tolvereeniging in hare vroegere uitbreiding op eenen algemeenen bevredigenden grondslag en met het oog op het denkbeeld eener algemeene Duitsche Tolvereeniging te doen in stand blijven; thans, na dat het alle daartoe strekkende voorstellen van de hand heeft zien wijzen, is het zijne taak te bewerken, dat zelfs bij de afscheiding van Pruissen, zoo het daartoe komen mogt, een organiek verbond tusschen de overige Staten der Tolvereeniging op de evengemelde grondslagen verzekerd worde."

— Een nog weinig bekend feit, waaruit men kan opmaken hoe veel vertrouwen de Oostenrijksche finantien thans inboezemen is het volgende. Weinige dagen vóór de sluiting der jongste leening van 80 millioen, heeft een voornaam Engelsch huis den minister van finantien aangeboden 10 millioen pond sterling te leveren tot den prijs der jongste leening en tot denzelfden intrest. De keizerlijke regering moest dit aanbod echter afwijzen, omdat de leening werd volgeteekend.

BELGIE.

BRUSSEL, 11 Oktober. De Antwerpsche *Precurseur* gelooft te kunnen verzekeren dat de zamenstelling van het kabinet, zóó als die gisteren is mede gedeeld, veel kans heeft om in het leven te treden. Het personeel zou alzoo zijn: [illegible] H. de Brouckere, buitenl. zaken; Piercot, binnenl. zaken, Faider, justitie; vi Hoorebeke, openbare werken; Liedts, finantien *ad int.*; gen. Anoul, oorlog.

Tegenover deze verklaring van den *Precurseur* staat de volslagene onzekerheid waarin men nog verkeert omtrent de zamenstelling van het kabinet.

STADSNIEUWS.

In de 218de Staats-Loterij zijn in de 4e Klasse bij de 2e Trekking prijzen van *f* 1000 of daarboven te beurt gevallen aan N°. 4329 en 16074 i. der *f* 1000.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 12 Oktober.

BEVALLEN (9 Okt.): M. E. van Herpen, geb. Brusekers, D. — (10 Okt.): J. E. Hesterman, geb. Pieren, D. - M. van der Weyden, geb. Boom, D.

OVERLEDEN (7 Okt.): W. Bergman, geb. Wedding, 40 j. - L. Bredenberg, 84 j. — (8 Okt.): G. J. Vos, 47 j. - J. Mathijs, 47 j. - A. W. Horstman, 2 j. - J. P. Wecke, wed. Blessing, 64 j. - M. Knieps, wed. Winkelmeijer, 79 j. — (9 Okt.): W. F. van Alphen, 85 j.

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTERESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

PRIJZEN VAN COUPONS EN LOSBARE OBLIGATIEN.

Metalliek . . .	*f* 23,40	a 45	Pruissische . . .	*f* 34	a —
Napelsche . . .	- 25,30	,, —	Spaansche . . .	- —,—	,, —
Div. in £St. . .	- 11,85	,, —	Hamb. Russ. . .	- 37	,, —
Eng. Russen . .	- 12,10	,, —	Russ. in Z. R. .	- 37½	,, —
Fransche . . .	- 56⅞	,, —	,, Pap. . .	- —	,, —
Belgische . . .	- 56⅞	,, —	Pools. in Fl. . .	- 27⅞	,, —

Coup. Portug. Bin. Schuld, 2e Semester 1852 (N°. 21) *f* 46.

SPECIE-COURS.

GOUDEN SPECIEN.

Stukken à *f* 10 per Stuk	*f* 9,80	à 9,90
Oude Gerande Dukaten	» 5,53	» 5,65
Wigtige Souvereinen	» 11,90	» 12,—
» Pistolen	» 9,65	» 9,75
Stukken van 20 Francs	» 9,50	» 9,60
Baren Goud en Specien à *f* 1447,60 per Ned. Wigt	[illegible]	[illegible]

ZILVEREN SPECIEN.

Pisters . . . . per Stuk	*f* 2,55	à 2,60
Stukken van 5 Francs	» 2,34	» 2,37
Brabandsche Kroonen	» 2,65	» 2,70
Fransche	» 2,70	» 2,72
Pruissische Daalders	» 1,74	» 1,77
Zilver 1000 à 980	*f* —,—	à —,—
» 900 » 700	» 104,50	» 105,—

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

		11 OKT. 4½ u. gebl.	12 OKT. 4 u.		gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à 2½ pCt.		63½	63 9/16	63¾	63¾
Dito Dito	3	76⅛	76¼	76 5/16	
Dito Dito	4	95 9/16	95⅝	95 11/16	
Dito Obligatien O. I.	4	95⅝	95⅝		
Amortis. Syndic.	3½				
Handel-Maatschappij	4½	124½			
Aand. Rijn-Spoorweg.					
Aand. Holl. S. M.					
Obligatien					
BELGIE, Obligatien 1844					
Cert. bij de Belg. Bank.	2½	51⅜			
Dito bij Rotsch. en Volksv		51⅛	51 5/16		
FRANKRIJK, Obligatien	3	73½	74¼		
SPANJE Nieuwe	1	26½	26 3/16	26⅝	26⅝
Dito	3	51⅛			
Dito Binnenl. 2400 P.		46¼	46¼	46 7/16	46⅜
Coup. Bewijzen.		3¼	2 7/16	2 9/16	2½
Amortisable Schuld		6 9/16	6 11/16	6⅝	
PORTUGAL te Londen	5	42¼	42⅝		
Dito Dito	4	38 15/16	38⅞		
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5	108	107¾	107⅞	
Dito Dito 1828 en 1829		106¾	106¼		
Cert. bij d°. 1831 en 1833		96¾			
Dito	4½				
Dito bij *Hope*	4	90⅞	91		
Dito bij *Stieglitz en C°.*		90¾	90⅝		
Dito bij id. 5de Serie	4	90⅞			
Cert. te Hamburg	5				
Inschrijving in Assignat.	6				
Cert. van dito		71			
POLEN, Certifikaten	4	83¼	85¼		
Dito Aand. à fl. 500		161			
Dito met Lot. » 300					
AMERIKA, Bank-Actiën					
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50 *f*					
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	78⅞	78	78⅛	
Dito 1847	2½	40⅝	40⅝		
Dito 1851	2½	40¼	40⅛	40 1/16	
Dito 1849	5	90⅛	90 3/16		
Ween. Bank bij *Goll en C°.*					
Dito	4	68⅜			
Letter B	5	90	90	90⅛	
Aand. met Loting fl. 500	*f*				
Nieuwe dito » 250		363			
NAPELS, Cert. *Lum en Bouwer*	5 pCt.				
BRAZILIE te Londen 1824	5	100½			
Dito Leening 1843	5	100¼			
Dito £ 200					
PERU	[illegible]				
MEXICO Nieuwe	3	25⅜	25 7/16	25½	
VENEZUELA à £ 100	3½				
GRENADA à £ 100	2	22	21 11/16	21¾	
Dito Uitgestelde		41⅜	41 1/16	41⅜	
[illegible] 100					

In Hollandsche fondsen was bij willige markt eenige affaire. Van Buitenlandsche effekten blijven 1 pCt. Spaansche door winstrealisatie ½ pCt. lager; de overige Spaansche soorten alle cirka ½ pCt. hooger, met veel kooporders in Bewijzen Coupons en Amortisable. In 3 pCt. Fransche, welke enkele posten a 74¼ van de markt genomen, hetgeen ¾ pCt. hooger is dan gisteren, daar dezelve te Parijs eene dergelijke rijzing hebben ondergaan. Overigens leverde onze fondsenmarkt niets belangrijks op.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pCt, Prolongatie 2½ pCt. Diskonto 2 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	*f* 56¼	Livorno	2/m.	*f* 38¾
„	zigt	„ 56½	Napels	„	„ 81⅛
Bordeaux	2/m.	„ 55⅞	Petersburg	„	„ 1,86
„	½/m.	„ 56⅛	Weenen	6/w.	„ 30
Madrid	3/m.	„ 244	Augsburg	„	„ 35⅛
Cadix	„	„ 244	Frankfort	„	„ 98¾
Seville	„	„ 240	Hamburg	2/m.	„ 35¼
Bilbao	„	„ 241	„	zigt	„ 35 7/16
Lissabon	„	„ 41¾	Londen	2/m	„ 11,85
Porto	„	„ 41⅞	„	zigt	„ 11,90
Genua	2/m.	„ 46⅛	Rotterdam	„	⅛

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 10 Okt. Belg. leen. 2½ pc. 55¼; 1840, 5 pc. 100¾; 1848, 100¼; 1852, 101⅛; Spanje 1 pc. 25⅞; Binnenl. 3 pc. 46¾; Rom. Leening 1835 —.

MADRID, 5 Okt. Spanje 3 pc. 47⅛; Ardoins 1 pc. 25⅞; Uitg. Schuld 6¼; Coupons 1¾.

HANDELSBERIGTEN.

ROTTERDAM, 11 Okt. Heden zijn alhier verkocht 43, 8 en 9 vn. Maryland Tabak, van Liverpool.

Nog zijn afgedaan tot geheime prijzen, voor een huis alhier 30 punch. Nickerie Rum, ex *Wijnanda Lucretia*, 50 punch. dito dito, ex *Groningen*.

Van Meekrap is heden tot vaste prijzen zeer veel aftrek geweest.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 12 Okt. Heden verkocht van Tarwe: 127 ℔ Brunswijker *f* 270. Van Rogge: 124 ℔ Fransch Vlaamsch *f* 220; 122 ℔ Pruiss. *f* 110.

ROTTERDAM, 11 Okt. De aanvoer van Tarwe uit Zeeland, Vlaanderen en Overmaas was heden, waarschijnlijk ten gevolge van het ruwe weder, niet groot. — De Jarige en Nieuwe zijn tot ruim de vorige prijzen grif opgeruimd. — Roode soorten, zoowel Jarige als Nieuwe wel zoo aangenaam, de puike soorten blijven goed te plaatsen. — Poolsche schaarsch en meerder gevraagd.

Puike O. Zeeuws., Vlaams. en Overm. 1850 en 1851 *f* 294, 308; mindere en afwijkende *f* 267, 279; puike en Zeeuws., Vlaams. en Overm. 1852 *f* 276, 285; mindere *f* 222, 240; geringe en afwijkende *f* 180, 207; Blaauwe *f* 180, 195; Zomer *f* 210, 225. — 164, 166/2 ℔ n. Hoogl. Kleefs. *f* 315, 325; 164/2 ℔ jar. dito dito *f* 329; 162, 163/2 ℔ jar. Kleefs. *f* 304, 300; 160/2 ℔ nieuwe Bovenlandsche Rs *f* 298; 158/2 ℔ oude Rijn *f* 265.

Nieuwe Zeeuwsche, Vlaamsche en Noordbrabandsche Rogge weinig aan en *f* 3 hooger verkocht. — In Vreemde soorten was tot hoogere prijzen veel handel.

Zeeuws. en Vlaams. jar. *f* 201, 213; Noordbrabandsche dito *f* 192, 201; Zeeuws. en Vlaams. nieuwe *f* 201, 225. — 148, 150, 152/2 ℔ Fransche *f* 200, 203, 205; 152/2 ℔ Pruissische Pommer *f* 212, 215; 144/2 ℔ Pommersche *f* 186; 143/2 ℔ Archangel *f* 185, 186; 141, 142, 143/2 ℔ Archangel in Entr. *f* 176, 178, 179.

Gerst, Zeeuwsche en Vlaamsche Winter zeer weinig en dito Zomer bijna niet aangevoerd, de vraag daarna was levendig en *f* 3 a 6 hooger betaald. — Vreemde soorten weinig geveild.

N. Zeeuws. en Vlaams. Winter *f* 153, 162; n. dito en dito Zomer *f* 147, 159.

Haver. Nieuwe Zeeuwsche en Inlandsche ruim prijshoudend. Zeeuwsche en Polder Korte *f* 97, 111; N. Dito en dito Voeder *f* 60, 75, 84.

Boekweit, vond goede vraag en is hooger betaald. Noordbandsche op 140/2 ℔ *f* 190, 198, 200, 205, 206; jarige Grootbrabandsche *f* 212; Fransche *f* 165, 170; N. Vlaamsche *f* 205; Rijn *f* 206, 210; Jarige Rijn *f* 200.

Paardeboonen worden nog weinig aangevoerd en vinden gretige koopers. — Duiveboonen in eenen doen. Nieuwe Zeeuwsche Paardeboonen *f* 162, 168; Nieuwe Duiveboonen *f* 186, 201.

Witte Boonen, in de puike drooge soorten zeer schaarsch en ruim zoo duur. — Bruine dito als voren. Walchersche Witte *f* 330, 360; Zeeuwsche dito *f* 300, 330; Walchersche Bruine *f* 360, 375; Zeeuwsche Bruine *f* 315, 345.

Erwten. Van Blaauwe waren er bijzonder weinig ter markt en zijn 20 a 30 Cents per Mud hooger betaald. — Witte en Graauwe ruim prijshoudend. Nieuwe Walchersche Blaauwe *f* 270, 285; Dito Zeeuwsche ordinaire *f* 258, 276; dito dito dito groote *f* 270, 292; dito dito Witte *f* 216, 231; dito dito Graauwe *f* 270, 330; dito Geldersche dito *f* 300, 360.

Koolzaad als voren. Gewoon Zeeuwsch 47, 48, 49 en 50 £, een partijtje extra puik dito heeft 50½ £ opgebragt. Zomerzaad was in puike kwaliteit niet aangevoerd.

Lijnzaad, 109/110 ℔ Archangel is *f* 270 betaald.

Nieuw Inlandsch Hennipzaad a *f* 186, 189 gedaan.

Kanariezaad in eenen doen, noteren *f* 6,50 a 7,50 per Mud.

Bruin Mosterdzaad, nieuw *f* 13, 14, Geel dito dito *f* 10, *f* 11 per Mud.

Raapkoeken *f* 56, 58; Lijnkoeken *f* 85, 110 per 1040 St.

Ter Beurze is verkocht: Tarwe, 164/2 ℔ nieuwe Bovenlandsche *f* 312; 163/2 ℔ nieuwe Hoogl. Kleefsche *f* 315; 158/2 ℔ oude Kleefsche *f* 285. — Rogge. 143/2 ℔ Archangel *f* 187; 143/2 ℔ Liebau *f* 200, en te Schiedam 143/2 ℔ Koorsche *f* 200; 141/2 ℔ Archangel *f* 183 [illegible] gel *f* 183 1/m.; 143/2 ℔ Libau *f* 200 6/w; 143/2 ℔ Archangel *f* 186 1/m. — Moutwijn *f* 15,00; Jenever *f* 18,50; Amst. Proef *f* 19,75, per Ned. vat zonder fust zonder de belasting.

ANTWERPEN, 11 Okt. *Granen.* De markt stil en zonder noemenswaardigen handel.

Ruwe Suiker. Er zijn Zaturdag middag gedaan 840 k. blond Havana.

Tabak. Blijft gezocht. Er zijn weder gedaan 180 v. Kentucky en 50 dito Jersey tot zeer ferme prijzen.

De aan-, uit- en doorvoer van levensmiddelen te Amsterdam, van 4 tot en met 9 Oktober, zijn geweest als volgt:

Aanvoer: Tarwe L. 77, 10 M. — Rogge L. 316, 45 M. — Boekweit L. 24, 5 M. — Erwten L. 1, 24 M. — Rijst 171 Ned. ℔.

Uitvoer: Erwten L. 1, 24 M., 75 K. — Boonen 10 M., 75 K. — Meel 549 Ned. ℔.

SCHEEPSTIJDINGEN.

TEXEL, 11 Okt. Het schip George Washington, kapt. H. J. Beck, van Drobach naar Harlingen, is gisteren alhier door het volk verlaten, binnengebragt (en niet de Caroline, van Drontheim, zooals gisteren gemeld).

VLIE, 8 Okt. Heden nacht is op de westkust van dat eiland gestrand, eene kof, waarvan het volk gered en op Texel is aangebragt; de naam onbekend (vermoedelijk het schip Clara, kapt. Wittrock, van Schiedam naar Libau).

9 dito. Heden is alhier, door de Loodsboot N°. 2, in zinkenden staat binnengebragt, eene Nederlandsche galjoot, te huis behoorende te Rotterdam; is naar Harlingen gesleept.

De Nederlandsche kofschepen Lammegina kapt. Prins, en Magretha kapt. A. J. Hazewinkel, zijn, volgens brief van Delfzijl van den 9 dezer, verongelukt, doch het volk aan beide gered.

Het schip Jantina, kapt. E. J. Dik, van Dantzig herwaarts gedestineerd, is volgens brief van Norden van den 9 dezer, met zware schade, te Grietzijl binnengeloopen; — nog was, volgens bovengemelde brief, den 8 dezer, op het eiland Juist gestrand, het schip de Jonge Wichter, kapt. S. D. Kuitze, van hier naar Stettin, zat echter niet zeer gevaarlijk en hoopte men de lading, hoewel nat en beschadigd, te kunnen bergen. (De, bij de twee bovenstaande schepen en bij de schepen Goede Vrienden kapt. van Dijk, en de Hoop, kapt. Teerling belanghebbende heeren Assuradeurs, worden verzocht, hunne orders te adresseeren aan de Agenten van assurantie Stolz en Taaks te Norden).

VLISSINGEN, 8 Okt. Het schip Hendrik Wester, Kapt. R. J. Reijnders, van Amsterdam naar Constantinopel, is alhier met gescheurde zeilen en meer andere schade binnengeloopen.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 11 Okt. J. C. Cadenhead, Philips Laing, Akijab, l. van Queenstown. - J. C. van der Veer, Wilhelmina Frederika, Suriname - C. C. Ruige, Maria, Nickerie. - J. Jongebloed, Wilhelm, Wilmington — Gisteren nog: H. Rohrs, Lootse, Rio de Janeiro. — C. Fransen, Sophie, Alexandria.

HELVOET, 11 Okt. W. van Houten, Argus, Villanova.

UITGEZEILD:

HELVOET, 11 Okt. D. L. [illegible], Samarang, Batavia.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 12 Okt. in lading naar:

Keulen	J. Dieuefelt, Fredrich Wilhelm.
„	H. Felten, Coln N°. 1.
Duisburg	J. L. Arera, Ondine.
Dusseldorp & Neus	H. Hoogeweg, Helena.
Mainz	W. Keller, Mainz N°. 1.
Weesel	F. Beijer, Wilhelmina.
Manheim	C. Bissinger, Concordia.
Ludwighaven	J. B. Hambain, Delphin.
Frankf. & Coblenz	A. Urmetser, Frankf. N°. 16.

AMSTERDAM, 12 Okt. vertrokken:

Ludwighaven H. S. Wilson, Amstel.

Rijnhoogte. ARNHEM 11 Okt. [illegible] duim.

ADVERTENTIEN.

(2315) Heden overleed op het onverwachtst in 83 jarigen ouderdom, de Zeer Eerwaarde en geleerde Heer W. ROEFFEN, sedert bijna vier jaren rustend Pastoor. Vrienden en bekenden worden verzocht hem gedachtig te zijn.

BOCHOLT, 8 Oct. 1852. *Eenige kennisgeving.*

Wordt gevraagd Een **JONGELING** van 14 tot 16 jaar, R. K., genegen om op een Kantoor hier ter stede, eenig loop en schrijfwerk te verrigten. Adres met eigenhandig geschreven [illegible] dezer Courant. (2313)

(2314) Tot veraemakkelijking mijner geëerde Begunstigers in de **PROVINCIE NOORD-BRABANT**, heb ik de eer te annonceren, dat de Heer J. HERMANS, *Boekhandelaar te Breda*, zich wel heeft gelieven te belasten met mijne Correspondentie voor die *Provincie*.

Bestellingen en Brieven op mijne Catalogus gelieve men derhalve aan zijn adres te doen.

DELFT, 12 October 1852. LOUIS PHILIPHONA.

H. Geestelijken, attentie s. v. pl.

Ondergeteekende heeft de vrijheid genomen vrij algemeen aan H. Geestelijken *franco* per post toe te zenden, eene *eerste* Aflev. of Nommer van het werk: **GEKRUIDE ZIELESPIJS.** Aan diegenen, welke niet genegen zijn op dit werk in te teekenen, wordt beleefdelijk het verzoek herinnerd, dat *eerste* nommer *franco p. p.*, tegen betaling van 2 Cts. per vel druks onder kruisband, met den naam des afzenders op 't adres vermeld, aan hem terug te willen zenden; natuurlijk is het hem aangenaam direct of door tusschenkomst van een ander Boekhandelaar of Postkantoor, *franco* berigt te mogen ontvangen, dat men het werk verkiest te continuëren: Ter bevordering eener goede orde, en opdat men soms niet onnoodig de verdere nommers blijft zenden, twijfelt ondergeteekende niet aan eene welwillende medewerking.

De Uitgever der *Gekruide Zielespijs*,

ARNHEM, 8 Oct. 1852. W. TH. MEIJER.

(2311)

NEDERLANDSCHE RIJN-SPOORWEG.

WINTERDIENST, *beginnende 15 October.*

VAN AMSTERDAM NAAR ARNHEM.

Vertrek van Amsterdam.	Abcoude.	Vreeland.	Nieuwersluis.	Breukelen.	Maarsen.	Van Utrecht	Zeist Driebergen.	Maarsbergen.	Veenendaal.	Ede.	Aankomst te Arnhem.
8	8.17	8.25	8.35	8.42	8.50	9.9	9.30	9.46	10.9	10.20	10.50
10.45	11.2	11.10	11.20	11.27	11.36	11.54	12.15	12.31	12.54	1.5	1.35
6	6.17	6.25	6.35	6.42	6.50	7.9	7.30	7.46	8.9	8.20	8.50

VAN ARNHEM NAAR AMSTERDAM.

Vertrek van Arnhem.	Ede.	Veenendaal.	Maarsbergen.	Zeist Driebergen.	Van Utrecht.	Maarssen.	Breukelen.	Nieuwersluis.	Vreeland.	Abcoude.	Aankomst te Amsterdam.
7.12	7.42	7.57	8.16	8.35	9.1	9.12	9.20	9.31	9.37	9.45	10.2
11.40	12.10	12.25	12.44	1.8	1.29	1.40	1.48	1.59	2.5	2.13	2.30
5.28	5.58	6.13	6.32	6.51	7.17	7.28	7.36	7.47	7.53	8.1	8.18

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.